

Til lovforslag nr. L 179. Betænkning afgivet af Miljø- og Planlægningsudvalget den 21. april 1994

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om kemiske stoffer og produkter

Forbud mod bekæmpelsesmidler, der indeholder visse aktivstoffer)

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til miljøministeren, som denne har besvaret dels skriftligt, dels i samråd. Nogle af udvalgets spørgsmål og miljøministerens besvarelse heraf er optrykt som bilag til betænkningen.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Cillus A/S,
Cyanamid Danmark A/S,
Danmarks Naturfredningsforening,
Dansk Agrokemisk Forening,
Dansk Ornitologisk Forening,
Monsanto-Searle A/S og
Zeneca Agro.

Der er af miljøministeren og af et mindretal stillet ændringsforslag, hvorom der henvises til de ledsagende bemærkninger.

Miljøministeren har over for udvalget oplyst,

at Folketinget vil blive inddraget i den sidste fase, før miljøministeren træffer afgørelse om optagelse af bekæmpelsesmidler på liste A. Det er tanken at udarbejde et særligt beslutningsgrundlag, der vil indeholde alle nødvendige oplysninger om de pågældende midler, deres sundheds- og miljøeffekter, konsekvenserne for landbruget, kommentarerne fra det pågældende firma og eventuelt fra ekspertpanelet, og dette vil blive sendt til orientering til udvalget,

at en udtalelse fra det uvildige ekspertpanel om de faglige spørgsmål, der er forelagt af ansøgere, vil blive tillagt betydelig vægt ved bedømmelsen af den videnskabelige holdbarhed af Miljøstyrelsens faglige vurderinger, jf. i øvrigt besvarelsen af udvalgets spørgsmål nr. 6, 7 og 10, og

at spørgsmålet om eventuel notifikation i henhold til informationsproceduredirektivet af lovforslag og det såkaldte vurderingsgrundlag er nøje vurderet sammen med Justitsministeriet. Notifikationsspørgsmålet er også drøftet med Europa-Kommissionen, og det er på baggrund heraf opfattelsen, at der ikke skal notificeres efter informationsproceduredirektivet.

Miljøministeren har endvidere oplyst, at regeringen vil arbejde for,

at Danmark sætter et tydeligt præg på arbejdet i den ekspertgruppe, som skal fastlægge, om et aktivstof skal optages på EF's positivliste. Formålet er, at PBM-direktivets høje beskyttelsesniveau og forsigtighedsprincippet som fastlagt i EF-Traktaten prioriteres lige så højt som i dette lovforslag. I og med, at optagelsen af aktivstoffer gælder hele EF, sikres, at dansk landbrug og industri ikke stilles ringere konkurrencemæssigt end andre lande i fællesskabet,

at Danmark under forhandlingerne om udfoldningen af ordlyden til bilag VI i PBM-direktivet (direktiv om ensartede principper) arbejder for, at reglerne får et indhold, der svarer til det, som har været grundlag for vurderingen

af plantebeskyttelsesmidler i dette lovforslag. Derved sikres et fælles højt beskyttelsesniveau, således at dansk landbrug og industri ikke stilles ringere konkurrencemæssigt end andre lande i fællesskabet, og

at Danmark under forhandlingerne af den kommende revision af drikkevandsdirektivet arbejder for, at forsigtighedsprincippet opretholdes som grundlæggende element, således at et højt beskyttelsesniveau af vandressourcerne (grundvand) som det, der gælder i Danmark i dag, opretholdes i fællesskabet. Dels sikres der et højt miljøbeskyttelsesniveau i hele fællesskabet, dels sikres en ensartet konkurrencesituation i hele fællesskabet inden for de herom gældende regler.

Et mindretal (Det Konservative Folkeparti og Venstres medlemmer af udvalget) udtaler, at det støtter optagelsen af atrazin som det syvende stof på liste A, men er af den opfattelse, at alle syv stoffer må have samme mulighed for en vurdering af ekspertpanelet som fremtidige stoffer, der måtte foreslås sat på liste A. Der er ikke nogen begrundelse for en forskelsbehandling i denne procedure imellem de foreslåede stoffer på liste A og stoffer, som fremtidigt ønskes sat på listen.

Mindretallet fremhæver endvidere, at den helt nye procedure vedrørende ankemulighed, og i den forbindelse en ansøgers retssikkerhed, er klart utilfredsstillende, idet godkendelse og revurdering af kemiske stoffer fremover alene vurderes af Miljøstyrelsen og miljøministeren. Fremtidige afgørelser må derfor forventes at blive mere politisk prægede end sagligt dokumenterede (stråforkortningssagen). Til en eventuel prøvning af Miljøstyrelsens afgørelser må bibeholdes en kompetent og uvildig instans bestående af eksperter på området. En sådan ordning bevarer retssikkerheden og sikrer, at det er saglige begrundelser, der kendetegner godkendelsesarbejdet. Det er i denne forbindelse ikke tilstrækkeligt, at miljøministeren agter at tillægge ekspertpanelets indstilling betydelig vægt. Miljøministeren burde tillægge ekspertpanelets indstilling afgørende vægt.

Endelig er mindretallet utilfreds med, at vurderingsgrundlaget nu klart kommer til at kollidere med det i EF fastlagte vurderingsgrundlag for optagelse af stoffer på EF's positivliste. Man vil derfor fremover opleve, at danske embedsmænd skal arbejde ud fra to

forskellige vurderingsgrundlag. Dette anser mindretallet for en ganske uholdbar situation.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Centrum-Demokraternes, Det Radikale Venstres og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med det af miljøministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* (Det Konservative Folkepartis medlemmer af udvalget) vil redegøre for sin stilling til lovforslaget og de stillede ændringsforslag ved 2. behandling.

Et *andet mindretal* (Venstres medlemmer af udvalget) vil redegøre for sin stilling til lovforslaget ved 2. behandling. Mindretallet vil stemme for de stillede ændringsforslag.

Et *tredje mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) vil redegøre for sin stilling til lovforslaget ved 2. behandling. Mindretallet vil stemme for ændringsforslag nr. 1 og imod ændringsforslag nr. 2.

Ændringsforslag

Til § 2

Af et *mindretal* (V), tiltrådt af et *mindretal* (FP):

1) *Stk. 1* og 2 affattes således:

»*Stk. 1.* Miljøministeren fastsætter tidspunktet for lovens ikrafttræden.

Stk. 2. Import og salg af de bekæmpelsesmidler, der indeholder aktivstoffer, der er anført på bilag 2, liste A, kan ske indtil seks måneder efter lovens ikrafttræden. Anvendelse af sådanne bekæmpelsesmidler kan ske indtil et år efter lovens ikrafttræden.«

Af *miljøministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, SF, CD, RV og KRF):

Til bilag 2

2) På *liste A* tilføjes under plantebeskyttelsesmidler efter »Lindan« ordet: »Atrazin«.

Bemærkninger

Til nr. 1

For at være på den sikre side foreslås det, at lovforslaget notificeres over for Europa-Kommissionen med henvisning til direktiv 83/189 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter.

I krafttræden må derfor afvente Kommissionens stillingtagen. Som en konsekvens heraf må afviklingsfristerne i stk. 2 udskydes tilsvarende.

Til nr. 2

Atrazin (2 blandingsmidler)

Stoffet er et pulver, der anvendes i ukrudtsmidler. Stoffet virker ved at hæmme fotosyntesen.

Midler med stoffet er klassificeret af Gift-nævnet i 1972 og indsendt til revurdering i 1988.

Ved årsskiftet 1993/94 er importen ophørt af alle bekæmpelsesmidler, der kun indeholder atrazin.

Et blandingsmiddel, Holttox F, med atrazin og cyanazin er omfattet af lovforslaget, således som det blev fremsat, jf. de specielle bemærkninger til bilag 2, Liste A om cyanazin. Godkendelsesindehaveren for dette produkt oplyste i april 1994, at markedsføring standses fra importleddet pr. 1. maj 1994.

Et blandingsmiddel, Laddok, med atrazin og bentazon importeres og markedsføres stadig. Miljøstyrelsen har den 8. juli 1992 afslået at godkende Laddok allerede på grund af produktets indhold af bentazon. Det blev fremhævet, at anvendelsen af atrazin burde indskrænkes mest muligt. Miljøstyrelsens afgørelse er påklaget til Miljøklagenævnet den 21. juli 1992.

Salget af atrazin fra importleddet var i 1990 og 1991 henholdsvis 91 og 106 tons og i 1992 og 1993 henholdsvis 42 og 43 tons. Midlet (Laddok) ønskes godkendt til bekæmpelse af ukrudt i majs.

Miljøstyrelsens tidligere afgørelser

Miljøstyrelsen vurderede i den første afgørelse (5. juli 1990) om et atrazin-middel (Pramitol AT), at der kunne ske en forurening af grundvandet med atrazin især på lette jorder

og i jorder med lavt organisk indhold. Dette støttedes af fund af atrazin flere steder i udlandet, som gav anledning til alvorlige betænkeligheder. Bekæmpelsesmidler med atrazin blev derfor kun godkendt til et yderst begrænset område, nemlig ukrudtsbekæmpelse i majs, og kun hvert tredje år med nedsat dosering og kun til forårsanvendelse. En del af baggrunden var, at der kunne blive problemer med bekæmpelse af ukrudt i majs. Der blev generelt stillet vilkår om, at der i 1993 skulle indsendes yderligere undersøgelser om nedvaskningen af atrazin. Undersøgelserne er udført, men ikke sendt ind. I stedet har firmaerne valgt at stoppe markedsføringen af de rene atrazinmidler og af Holttox F.

Atrazin og grundvandet

Atrazin er senere fundet i grundvandet mange steder i Danmark. I den landsdækkende grundvandsmonitorering er der i perioden 1990-1992 i syv tilfælde påvist atrazin i grundvandet i koncentrationer fra 0,2 til 215 gange grænseværdien i drikkevand. Ved årsskiftet 1992/93 blev der fundet atrazin i råvand fra 14 ud af 146 vandværksboringer og enkelte andre boringer i tre amter og to kommuner.

Miljøstyrelsens vurdering Miljøegenskaber

Om vurderingen af nedbrydning i jord og mobilitet henvises til bemærkningerne i lovforslaget, afsnit III, 3.

Nedbrydning af atrazin sker ved bionedbrydning med mikroorganismer og hydrolyse. Atrazins halveringstid i jord er 2-3 måneder. Den totale nedbrydning foregår meget langsomt, så både atrazin og dets nedbrydningsprodukter må vurderes som persistente.

Laboratorieforsøg viser, at atrazin nedbrydes 2-3 gange hurtigere i pløjelaget end i underjorden. Varme, høj jordfugtighed, en lav pH, et højt indhold af organisk stof og mange mikroorganismer fremmer atrazins nedbrydning væsentligt. Er disse parametre ikke til stede, nedbrydes atrazin kun langsomt eller ikke. I grundvandet nedbrydes atrazin ikke.

Ler binder atrazin bedre end sand. Atrazin kan derfor i sandede, lerfattige jorder lettere nedvaskes til grundvandet. Nyere undersøgelser har dog vist, at atrazin også kan vaskes ned i lerjorder via sprækker i disse.

Fund af atrazin i grundvandet, i vandværksboringer og i private boringer viser, at der ved normal brug af atrazinholdige bekæmpelsesmidler er en risiko for uacceptabel forurening af grundvandet.

Bekæmpelsesmidler med atrazin vurderes at være toksiske over for fisk, idet halvdelen af en forsøgspopulation af regnbueørred døde ved en koncentration på 4,6 ppm (4,6 mg/l) i løbet af 96 timer.

Et toårigt studie med alger viste kroniske negative effekter på disse selv ved en koncentration på kun 0,01 ppm atrazin. Dette er en koncentration, der kan forekomme i bække og vandløb under normal brug af atrazin.

Bekæmpelsesmidler med atrazin vurderes at give en risiko for miljøet i vandløb, da algefloeraen, som en del af vanddyrene lever af, kan hæmmes eller ødelægges.

Sundhedsegenskaber

Langtidsforsøg på rotter har vist, at atrazin fremkalder ondartede tumorer hos hunrotter i doser ned til ca. 5 mg/kg/dag. Andre undersøgelser på rotter indikerer, at tumordannelsen skyldes ændringer i hormonbalancen for en række kønshormoner.

Atrazin kan fremkalde skader på kønscellerne hos mus efter oral indgift. Endvidere kan atrazin fremkalde mutationer og kromosomskader i en række andre testsystemer. Atrazin har i en undersøgelse på marsvin vist, at det er stærkt hudsensibiliserende.

Atrazin har i et langtidsforsøg på hunde fremkaldt alvorlige skader på hjertet i doser ned til ca. 50 mg/kg/dag.

Status i EF

Tyskland har for nogle år siden forbudt atrazinholdige bekæmpelsesmidler og forsøgt at få aktivstoffet ind på EF's forbudsdirektiv. Da problemet ikke blev vurderet som et fælles EF-problem (men et nordeuropæisk), blev atrazin ikke føjet til forbudsdirektivets liste. Derimod blev behandlingen i EF's revurdering fremskyndet.

Italien har for godt et år siden gennemført et forbud mod atrazin på grund af store problemer med drikkevandet i Norditalien (Posletten).

Stoffet atrazin er på arbejdsprogrammet for første år af EF's revurdering. De firmaer, der har notificeret interesse for at sikre optagelse af stoffet på EF's positivliste, har frist til den 1. april 1995 til at indsende dokumentation. Herefter har myndighederne mindst et år til at gennemgå og vurdere dokumentationen. Derefter skal sagen diskuteres i den stående plante-sundhedskomite. Det kan næppe forventes, at der er truffet en afgørelse før i 1997.

Det er vedtaget i henhold til EF-direktivet om klassificering m.v. af farlige stoffer (67/548/EF), at atrazin skal klassificeres som sundhedsskadeligt, lokalirriterende, kræftfremkaldende i kategori 3, mutagen i kategori 3 samt hudsensibiliserende.

Andre landes vurdering

I Sverige har anvendelse af atrazin ikke været tilladt siden udgangen af 1991. Baggrunden for forbudet er stoffets mobilitet og risikoen for forurening af grundvand og overfladevand.

I Norge blev et atrazinholdigt middel fjernet fra det norske marked på grund af høj persistens og risiko for udvaskning til grundvandet.

I Tyskland har atrazinholdige bekæmpelsesmidler været forbudt siden 1. maj 1991, efter at atrazinmidler flere år forinden ikke har været tilladt i vandindvindingsområder. Baggrunden for forbudet er, at atrazin er mobilt, og at der dermed er risiko for forurening af grundvand og overfladevand.

Den hollandske vurdering er sammenfaldende med den tyske og den danske.

Kemiske bekæmpelsesmidler og metoder, der kan anvendes i stedet for atrazin

Bekæmpelsesmidler med atrazin må i dag kun anvendes til ukrudtsbekæmpelse i majs. Miljøstyrelsen vurderer, at midler, der indeholder terbuthylazin, pyridat eller clopyralid, kan anvendes i stedet for.

Martin Glerup (S) Lise Rasmussen (S) Henrik Dam Kristensen (S) Lise Hækkerup (S)
Henning Nielsen (S) Løvig Simonsen (S) Svend Aage Jensen (CD) Vibeke Grønbæk (RV)
Ole M. Nielsen (KRF) Jens Jørgensen (KF) Rønholt (KF) Per Tærstøl (KF)
Filt Jensen (V) Peter Hansen-Nord (V) Bodil Thrane (V) Aage Brusgaard (FP) fmd.
Gade (SF) nfmd.

Nogle af udvalgets spørgsmål til miljøministeren og dennes besvarelse heraf**Spørgsmål 6:**

Kan ministeren oplyse, hvilke procedureregler der skal gælde ved udpegning af det såkaldte ekspertpanel?

Spørgsmål 7:

Kan ministeren bekræfte, at det bliver forskningsrådene, der sammensætter ekspertpanelet?

Svar på spørgsmål 6 og 7:

Det kan bekræftes, at ekspertpanelet udpeges af det sundhedsvidenskabelige, det naturvidenskabelige og det jordbrugs- og veterinærvidenskabelige forskningsråd.

Proceduren er tænkt således, at de nævnte forskningsråd anmodes om at udpege uvildige eksperter fra offentlige institutioner, henholdsvis inden for områderne sundhedsmæssig effekt af pesticider, miljømæssig effekt af pesticider samt landbrugsmæssig vurdering. For hvert område opstilles et ekspertpanel, der er villigt til inden for en frist af to måneder mod vederlag at foretage en videnskabelig vurdering af det(de) punkter i Miljøstyrelsens vurdering, som godkendelsesindehaveren har bedt om. Ekspertene anvendes inden for deres fagområder efter de lister, som forskningsrådene har opstillet.

Spørgsmål 10:

Hvis de rent faglige hensyn skal tillægges

vægt i ekspertpanelets indstilling til ministeren, hvorledes adskiller denne proces sig så fra den nuværende?

Svar:

Det gældende klagesystem betyder, at Miljøklagenævnet kan vurdere Miljøstyrelsens afgørelse med hensyn til de faglige – altså de toksikologiske og økotoksikologiske – aspekter. Miljøklagenævnet kan på baggrund af denne vurdering ophæve, ændre eller stadfæste Miljøstyrelsens afgørelse.

Den nye afgørelsesmåde betyder, at miljøministeren tager endelig stilling til, om bekæmpelsesmidler skal forbydes helt eller delvis. Beslutningen bliver truffet på baggrund af en indstilling fra Miljøstyrelsen. Før Miljøstyrelsen indstiller sagen til miljøministeren, indhentes kommentarer fra den pågældende ansøger og – såfremt denne beder om det – indhentes en ekspertudtalelse om Miljøstyrelsens faglige vurdering. Ekspertudtalelsen indgår dermed i ministerens beslutningsgrundlag sammen med Miljøstyrelsens vurdering.

Den nye procedure betyder dermed, at de faglige spørgsmål ikke udelukkende vurderes af Miljøstyrelsen. Desuden inddrages Bekæmpelsesmiddelrådet, der repræsenterer alle interesser på området, og Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 35 d.